

HELAK OLAN KAVİMLER

HZ. SALİH (a.s) VE SEMÛD KAVMİ

HZ. Sâlih ve Kavmi:

HZ. Sâlih; Semûd kabilesine peygamber olarak gönderilmiştir.

وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا (el-A'râf 7/73)

“Semûd’a da kardeşleri Sâlih’i (gönderdik).”

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

“Semûd kavmine, ‘Allah’a kulluk edin’demesi için kardeşleri Sâlih’i gönderdik. Ama hemen birbiriyle çekişen iki grup oluverdiler.” (en-Neml 27/45),

Semûd kavmi, Arap yarımadasında Ad kavminden sonra yaşamış en meşhur kavimdir.

Ad kavmi helak olduktan sonra, mü'minler önce Mekke taraflarına, daha sonra Arap yarımadasının kuzeybatısında Medine-Tebük yolu üzerinde Medine ile Şam arasında bulunan Teymâ'nın yaklaşık 110 km. güneybatısında, içinden Hicaz demiryolunun geçtiği sarp kayalıklarla çevrili Vadi'l Kura'nın Hicr bölgesine yerleşmişlerdir. Bunlara İkinci Ad kavmi denilmiş Nuh'un oğlu Sam'ın neslinden gelen Semûd'a dayandıkları için Semûd kavmi adı da verilir. (Ahmet Güç, “Sâlih”, *DİA*, XXXVI, 32; Celal Kırca, “Semûd”, *DİA*, XXXVI, 500)

Bu kavim hakkında Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

وَإِذْ كُنْتُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا

وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا الْآءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾

“Düşünün ki Allah Âd kavminden sonra yerlerine sizi getirdi ve yeryüzünde sizi yerleştirdi. O'nun düzlüklerinde saraylar yapıyorsunuz, dağlarında evler kuruyorsunuz. Artık Allah'ın nimetlerini hatırlayın da yeryüzünde fesatçılar olarak karışıklık çıkarmayın.” (A'râf, 7/74)

“**Ashab-ı Hicr**” ismi de verilen Semûd kavmi (Hicr, 15/80) Sâlih Peygamber'in uyarıcı olarak gönderildiği kavimdir. Dağlar oydukları evlerde yaşadıkları için onlara belki de “Sağlam ve korunmuş yerlerde yaşayanlar” anlamında Ashabu'l-Hicr denilmiştir. (Ömer Faruk Harman, “Hicr”, *DİA*, XVII, 454)

Kur'an-ı Kerim de 26 defa tekrarlanan Semûd kavminin Sâlih Peygamberle olan mücadelesi Hud 11/62-68; Araf 7/73-79; Şuara 26/141 - 159 Hicr 15/80; Neml 27 /45-53 ayetlerinde anlatılmaktadır.

Helak Sebebi:

Kur'ân-ı Kerîm'de anlatılan bu kavimlere bakarak onlardan ibretler almalıyız. Zira Âd kavminin helak oluşu Semûdlular tarafından çok iyi bilinmekteydi. Allah'ın onlara verdiği nimetler o kadar çoktu ki, onlar şükrü unutup şımardılar. Âd kavminden sonra gelişip güçlenen Semûd milleti, kayaları oymuş, tepelere saraylar kurmuştu. Ovalara inmiş, köşkler dizmişti. Taş oymacılığının en şaheser örneklerini sunmuştu. Ayrıca bol servetlere, parlak ve göz alıcı bahçelere ve akarsulara da sahiptiler.

Allaha kulluğu bir tarafa atarak, yonttukları taşları ilah edindiler. Saltanatları o kadar görkemliydi ki dünyada ebedi kalacaklarını düşünerek ahireti unuttular, şımarıklık ve azgınlıkları arttıkça arttı. Ad kavminin başına gelen felaketi basite alarak onları şöyle ayıpladılar:

“Onlar akılsız bir toplumdur. Binalarını düz ovalara yaptıkları için fırtına onları yok etti. Bizler ise kayaları yontuyoruz. Fırtınalar bize asla zarar veremez” diyerek kibirlendiler. Fesat çıkardılar ve Allah'ı unuttular. Binalarını sağlam yaparlarsa kurtulacaklarını düşündüler. Azdıkça azdılar.

Ashab-ı Hicr'in Uyarılmasının Sebepleri:

Semûd kavmi Allah'ın verdiği nimetlerle lüks ve görkemli bir hayat yaşamaya başlamışlar, şükür edeceklerine şımarıp azgınlamışlar ve haktan yüz çevirmişler. Allah'ın onlara rahmet olarak gönderdiği Sâlih (a.s)'ı uyarıcı olarak kabul etmemişlerdir. Semûd'un bu azgınlığının sebeplerini ise Rabbimiz şöyle sıralıyor:

1- Allah'ı ve ahireti inkar ederek dünyada ebedi kalacakmış gibi davranıyorlardı.

وَالِى تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ...

“Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih'i peygamber gönderdik. Onlara şöyle dedi: “ey kavimim! Allah'a kulluk edin, sizin ondan başka ilahınız yoktur...”(A'raf, 7/73)

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾

“Semûd ve Âd, kapılarını çalacak felâketi yalan saymışlardı.” (Hakka, 69/4)

2- Peygamberleri ve ayetleri yalanladılar.

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ

“Andolsun Hicr halkı da gönderilen elçileri yalanlamışlardır.” (Hicr, 15/80)

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ

“Semûd kavmi de kendilerini uyaran peygamberlerini yalanladı.” (Kamer 54/23)

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

“Semûd kavmi de peygamberleri yalancılıkla suçladı.” (eş-Şuarâ 26/141).

قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ

“Dediler ki: “Biz senin ve seninle birlikte olanlar yüzünden uğursuzluğa uğradık...” (Neml, 27/47)

3- Kötülüğü hidayete tercih etmişlerdi.

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى

“Semûd’a gelince; biz onlara doğru yolu gösterdik, fakat onlar kötülüğü hidayete tercih ettiler...” (Fussilet, 41/17)

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

“Büyüklik taslayanlar dedi ki; “Biz de gerçekten sizin inandığınızı tanımayanlarız.” (Araf, 7/76)

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوِيهَا

“And olsun Semûd, azgınlığı dolayısıyla yalanladı.” (Şems, 91/11)

4- Atalarının taptıklarını kutsayıp, tutuculuk yapıyorlardı.

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهِينَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ

“Dediler ki: ‘Ey Sâlih! Sen bundan önce içimizde kendisine ümit bağlanan biriydin. Şimdi babalarımızın taptığı şeylere tapmaktan bizi engellemeye mi kalkışıyorsun? Doğrusu bizi davet ettiğin konuda ciddi bir şüphe içindeyiz.” (Hûd, 11/62)

5- Bina yapmakta yarışıyorlardı.

تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا

“Ovalarda saraylar kuruyor, dağları yontarak evler yapıyordunuz...” (Araf, 7/74)

وَكُمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ

“Ve vadilerde kayaları oyup yontarak evler yapan Semûd'a ...” (Fecr, 89/9)

6- Topluma hâkim olmak için çeteler kurmuşlardı.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ

“Şehirde dokuz kişilik bir çete vardı ki, bunlar ülkede bozgunculuk çıkarır, iyileştirme ve düzeltme adına hiçbir şey yapmazlardı.” (Neml, 27/48)

إِذِ انْبَعَثَ أَشْقِيهَا

“Zorlu bedbahtları ayaklandığında...” (Şems, 91/12)

7- Karışıklık çıkarıyor, fesadı yaygınlaştırıp, toplumun düzenini bozuyorlardı.

فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

“Artık Allah’ın nimetlerini hatırlayın da yeryüzünde fesatçılar olarak karışıklık çıkarmayın.” (Araf, 7/74)

وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿151﴾ الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿152﴾

“Yeryüzünde düzeni bozan ama düzeltmeye yanaşmayan aşırıların istediklerini yapmayın.” (Şuara, 26/151-152)

8- Toplumda bölücülük yapıyorlardı:

فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ

“Onlar birbiriyle çekişen iki gruptur.” (Neml, 27/45)

Bir toplumda bu kadar bozukluğun olması o toplumun uyarılmasını gerekli kılmaktadır. Günümüz toplumlarında da bu durum aynen mevcuttur. Semûd kavmi Sâlih (as) ile uyarılmıştır.

Sâlih, Kavmine Peygamber Gönderiliyor

Sâlih (a.s) hiç puta tapmamış ve temiz ahlak sahibi, ismi gibi Sâlih bir insandı. Kavminin ondan beklentileri vardı ve onlar uyarıldıklarında şöyle demişlerdi:

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَيْتَنَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا
وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ

“...Ey Sâlih! Bundan önce sen, aramızda ümit beslenen bir kimseydin. Şimdi babalarımızın taptıklarına tapmamızı bize yasaklıyor musun? Şüphesiz, biz senin bizi çağırdığın şeyden derin bir şüphe içindeyiz.” (Hûd, 11/62)

Sâlih (as), Nuh (as)’un oğlu Sam’ın soyundan geliyordu. O bir olan Allah’a kulluk eder, herkese güzel davranır, zayıfları korur gözetirdi. Hastaları ziyaret eder, asla kibirlenmezdi. Rabbimiz onun hakkında şöyle buyurur:

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَاطِيعُونَ ﴿١٤٤﴾

“Kardeşleri Sâlih onlara şöyle demişti: "Allah’a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Bakınız, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah’a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin.” (Şuara, 26/142-144)

Peygamber İnsandır Ama!

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ

“Peygamber onlara 'Evet biz de sizin gibi insanız. Lakin Allah, kullarından dilediğine (peygamberliği) ihsan eder... dedi.’” (İbrahim, 14/11)

Toplumda kendi düzen ve sistemlerini kurup hâkimiyet sahibi olan yöneticiler, Allah'ın rahmet olarak gönderdiği elçilerine ilgi ve alaka gösterilmesini istemediler. Bunu engellemek için halka şöyle propaganda yaptılar:

“Sizler bunun doğru dürüst olduğunu nereden biliyorsunuz? Peygamberlik diye bir şey olamaz. Bu adam da bizim gibi bir insandır. Ey kavmimiz bizler bunun getirdiklerine inanmıyoruz. Onun bizi tehdit ettiği azabı da hemen getirmesini istiyoruz. Bu toplumun inandığı bir inanç sistemi var. Atalarımızın bizler için kutsadığı ilahlarımız var. Bizler bunlar sayesinde bunca nimete kavuştuk. Niçin onlardan vazgeçelim? Hem de bir beşerden peygamber olur mu?” Onların bu çabaları hakikatin anlaşılmaması içindi. Ayetlerde bu durum aynen şöyle anlatılıyor:

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾ فَقَالُوا أَبَشَرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهُ إِنَّا إِدَّا لَفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾
ءَالْقَىٰ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِن بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌّ

“Semûd kavmi de kendilerini uyaran peygamberleri yalanladı. Dediler ki: İçimizden bir beşere mi uyacağız? O zaman sapıtmışız ve çıldırmışız demektir. Aramızdan ona mı vahiy verilmiş? Hayır, o şumarık yalancının biridir.” (Kamer ,54/23-25)

قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأُقَاتُوا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

“...Siz de bizim gibi insanlarsınız. Bizi atalarımızın taptıklarından caydırmak istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirin!” (İbrahim, 14/10)

Bu olayların sonrasında Semûd'un başına birtakım sıkıntılar gelmiş ve eski güzel günler geride kalmıştı. Onlar inkar ve sapkınlıklarından dolayı başlarına gelen bu uğursuzluğu Sâlih (as) ve mü'minlerden biliyorlar:

قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ

“Sizin yüzünüzden biz uğursuzluğa uğradık” diyerek karşı çıkıyorlardı. Sâlih (as): “Sizin uğursuzluğunuzun sebebi Allah tarafından biliniyor. Doğrusu siz sınanmakta olan bir topluluksunuz, dedi.” (Neml,27/47)

Daha sonra Sâlih (a.s) onlara şöyle dedi:

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَيْنِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ

“Sâlih dedi ki: "Ey kavmim! Bir de şöyle düşünün: Ya ben rabbimden verilmiş apaçık bir delile dayanıyorsam ve O bana kendinden bir lütufta bulunmuşsa! Bu durum karşısında O'na âsi olursam beni Allah'a karşı kim korur? (Bu teklifinizle) siz benim ancak zararımı arttırmış olursunuz." (Hud, 11/63)

Sâlih (a.s) davetini ısrarla sürdürdü. Peygamberler davetlerini o kadar ısrarla sürdürmüşler ki bu konuda sabır örneği olmuşlardır. Çünkü onlar Hakk adına konuşmuşlar ve doğruyu kavimlerine korkusuzca tebliğ etmişlerdir.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَالِحٌ آلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هُمْنَا أَمِينٌ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾ وَتَنَحُّتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ ﴿١٤٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٥٠﴾ وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

“Kardeşleri Sâlih onlara şöyle demişti: ‘Allah’a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Bakınız, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah’a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin. Bunun için sizden bir karşılık beklemiyorum. Benim ecrimi vermek yalnız âlemlerin rabbine aittir. Siz burada, bahçelerin, pınarların içinde; ekinlerin, meyveleri uç vermiş hurma ağaçlarının arasında güven içinde bırakılacağınızı ve dağlardan ustaca evler oyup yapmaya devam edebileceğinizi mi sanıyorsunuz? Artık Allah’tan korkun ve bana itaat edin. Yeryüzünde düzeni bozan ama düzeltmeye yanaşmayan aşırıların istediklerini yapmayın.” (Şuara, 26/142-152)

وَالِى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ

“Ey kavmim! Allah’a kulluk edin. Sizin O’ndan başka hiçbir ilâhınız yok. O, sizi yeryüzünden (topraktan) yarattı ve sizi oranın imarında görevli (ve buna donanımlı) kıldı. Öyle ise O’ndan bağışlanma dileyin; sonra da O’na tövbe edin. Şüphesiz Rabbim yakındır ve dualara cevap verendir.” (Hûd, 11/61) diyordu.

Semûd kavmi bu kadar güzel davete karşı şöyle dedi:

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾
مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

“Dediler ki: “Kuşkusuz sen, kendisine büyü yapılmış birisin! Sen de yalnızca bizim gibi bir insansın. Eğer doğru sözlü isen, haydi bize bir mucize getir.” (Şuara, 26/153-154)

Mucize

Semûd kavmi Sâlih (as)'den bir mucize istemişti. Sâlih de onlara apaçık bir mucize olarak dişi bir deveyi getirdi.

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا

“Allah’ın elçisi onlara: İşte bu Allah’ın mucize olarak yarattığı dişi devesidir. Onun su içme hakkını gözetin, dedi.” (Şems, 91/13)

Bu devenin mucize olma yönü İslâm kaynaklarında sert bir kayadan canlı bir hayvan olarak çıkarılması, bütün kavmin tükettiği miktarda su içmesi ve içtiği su kadar süt vermesi şeklinde açıklanmıştır.

Sâlih peygamber kavminden bir günü deveye, bir günü kendilerine tahsis etmek üzere su içme konusunda belli bir sıraya uymalarını istedi.

قَالَ هَذِهِ نَاقَةُ لَهَا شَرْبٌ وَلَكُمْ شَرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسَوْءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

“Sâlih, ‘İşte (mucize) bu dişi devedir; onun bir su içme hakkı vardır, belli bir günün içme hakkı da sizindir; sakın ona bir kötülük yapmayın, yoksa büyük bir günün azabı yakanıza yapışır.’ dedi.” (eş-Şuarâ, 26/155-156).

Ayrıca kendilerine gönderilen bu deveye zarar vermemeleri, aksi takdirde ilâhî azabın üzerlerine ineceği hususunda onları uyardı:

وَالِى تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ
مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِى أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسَوْءٍ
فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

“Semûd’a da kardeşleri Sâlih’i (gönderdik). Onlara, ‘Ey kavmim’ dedi, ‘Allah’a kulluk edin; sizin O’ndan başka tanrınız yoktur. Size rabbinizden açık bir delil gelmiştir. O da, size bir işaret olarak Allah’ın şu devesidir. Onu bırakın, Allah’ın toprağında otlasın. Ona kötülük etmeyin; sonra sizi elem verici bir azap yakalar.’” (A’râf, 7/73)

Şu bir hakikat ki böyle bir mucize o kavmin kaderi olacaktı. Ya Sâlih’e inanıp kurtulacak ya da yalanlayıp helak olacaklardı. Semûd kavmi bu mucizeye inanarak başta dişi deveye dokunamadılar. Fakat onların bozulan fıtratları buna fazla tahammül edemedi. Fitne ve fesada başvurdular. Yeryüzünde hakça bir bölüşüm istemiyorlardı. Kamu malını kendi mülkleri gibi kabul edip bunda başkalarının hakkı olmadığını düşünüyorlardı. Rabbimiz onların bu tutumlarından dolayı sınanacaklarını bize şu ayetle bildirmektedir:

إِنَّا مُرْسَلُوا النَّاقَةَ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ ﴿٧٤﴾

“(Allah Sâlih peygambere şöyle buyurdu:) Şüphesiz biz dişi deveyi onları sınamak için göndermiş bulunuyoruz. Şimdi sen onların ne yapacağını izle ve sabret.” (Kamer, 54/27)

Bütün bunlara rağmen nasihat kabul etmeyen, isyan ile taşkınlığın gözlerini kör ettiği, Allah’ın davetini kabul etmekten kaçıp kulaklarını sağır kıldığı zorbalar, deveyi öldürmekten başka bir şey düşünmüyorlar ve çabucak onu boğazlamak istiyorlardı. Nitekim arkadaşlarını çağırdılar, En bahtsızları (Şems, 91/12), bıçağını çekip deveyi kesti. (Kamer, 54/29)

Kur’an-ı Kerim’de bu durum şöyle anlatılmaktadır:

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ

﴿٧٧﴾

“Derken, o dişi deveyi ayaklarını keserek öldürdüler, böylece rablerinin emrinden dışarı çıktılar ve ‘Ey Sâlih! Eğer sen gerçekten peygamberlerden isen, bizi tehdit ettiğin azabı bize getir!’ diyerek Sâlih peygambere meydan okudular.” (A’râf, 7/77)

...وَاتَيْنَا ثُمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا

“...Semûd kavmine açıkça görülen bir mucize olarak dişi deveyi verdik, ama onlar bunu inkâr ederek nefislerine yazık ettiler. Oysa biz mucizeleri sadece korkutup uyarmak için göndeririz.” (İsra, 17/59)

Semûd kavmi kendi hidayetlerine vesile olacak bir mucizeyi helaklerine sebep kıldılar. Her türlü ikaza rağmen onun, kamu alanında otlamasına ve su içmesine tahammül edemediler. Bu bencillikle Allah'ın arzını kendi mülkleri kabul edip Allah'ı inkâr ederek kendilerine yazık etmiş oldular. Sâlih (a.s) bu olayı öğrendikten sonra çok üzüldü. Ve kavmine dönerek şöyle dedi:

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ

“Yurdunuzda üç gün daha yaşayın! İşte, bu kimsenin yalan diyemeyeceği bir tehdittir.” (Hud, 11/65)

Semûd kavmi ise Sâlih'in bu uyarısını hafife alarak Rablerinin emrine başkaldırdılar.

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا نَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ

“Ve Sâlih, dediler. Eğer gerçekten peygamberlerden isen, bizi tehdit edip durduğun azabı haydi getir bakalım.” (A'raf, 7/77)

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ

“Onlar senden azabın bir an önce gelmesini istiyorlar. Allah verdiği sözden asla dönmez...” (Hac, 22/47)

Allah Teala onların böylesine vurdumduymaz ve cüretkar ifadeleri karşısında Sâlih'in şöyle demesini istemiştir:

قُلْ لَوْ أَنِّي عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ

“Bir an önce gelmesini istediğiniz azap benim elimde olsaydı, sizinle benim aramdaki iş çoktan bitirilmişti. Zalimleri Allah (c.c) daha iyi bilir.” (En'am, 6/58)

... وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿53﴾

“...Eğer belirlenmiş bir zamanı olmasaydı, azap onlara hemen gelirdi. Zaten o, farkına varmadıkları bir sırada onlara ansızın gelecektir...” (Ankebut, 29/53.)

Dokuz Kişilik Çete Sâlih'e Tuzak Kuruyor

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾
قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾

“O şehirde dokuz elebaşı vardı; bunlar yeryüzünde bozgunculuk yapıyor, iyileştirme ve düzeltme cihetine gitmiyorlardı. Allah’a and içerek aralarında şöyle konuştular: “Gece baskınıyla onu ve ailesini öldürelim, sonra velisine, ‘Biz Sâlih ailesinin öldürülmesi sırasında orada değildik, gerçekten doğru söylüyoruz’ deyiveririz.” (Neml 27/49)

Allah’ın adıyla yeminleşen bu azgınlar rahmet olarak gönderilen bir peygambere tuzak kurmak istemişlerdi. Çünkü onlar deveyi öldürerek haddi aşmış, günah işlemekte korkusuzlaşmışlardı. Onlara göre yeryüzünde korkulacak hiçbir varlık yoktu ve karşılına çıkacak bir güç de bulunmuyordu. Unuttukları Rableri onlara şöyle hitap ediyordu:

وَمَكْرُوا مَكْرًا وَمَكْرَنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿50﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا
دَمَرْنَاَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ

“Onlar böyle bir tuzak kurdular, biz de kendileri farkında olmadan bir plan kurduk. Bak işte tuzaklarının sonu ne oldu: Onları da kavimlerini de (nasıl) toptan helâk ettik!” (Neml, 27/50-51)

Öyle anlaşıyor ki Semûd kavmi deveyi hunharca öldürdükten sonra Sâlih (as)’in onlara: فَقَالَ تَمَتُّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ “Size üç gün mühlet verildi” demesiyle (Hûd, 11/ 65)

onlar da Sâlih’i öldürmeye karar vermişlerdi. Böylesi alçakça bir faili meçhul yaparak kendilerine göre deveden kurtuldukları gibi ondan da kurtulmuş olacaktı. Fakat Allah Teâla

onların bu hilesine karşı daha büyük bir tuzak hazırlamıştı. Muhtemeldir ki bu gece üçüncü gece idi.

Helak Oluşları

Allah Teala onları beklemedikleri bir anda dördüncü günün sabahında korkunç bir gürültü ve yıldırımların ardından gelen, şiddetli bir sarsıntı ile onları helâk etti:

Nitekim ayetlerde ifade edildiği gibi; فَآخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ

“Sabaha doğru ... ”(Hicr, 15/83),

فَآخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ

“Gün doğarken ... ” (Hicr, 15/73) derken o korkunç ses onları yakalayiverdi.

فَآخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُرَاءَ فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

“Biz de hepsini selin önündeki çer çöp haline getirdik. Zalimlerin canı cehenneme.” (Mü'minun, 23/41)

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَآخَذْتَهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ

بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

“Semûd kavmine gelince, onlara doğru yolu gösterdik ama körlüğü doğru yolu görmeye tercih ettiler; nihayet kendi yapıp ettiklerinin sonucu olarak alçaltıcı bir yıldırım azabı yakalayiverdi onları!” (Fussilet, 41/17)

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُخْتَطِرِ ﴿٣١﴾

“Üzerlerine tek bir ses yolladık da hayvan ağılındaki (çiğnenip ufalanmış) kuru çalılar gibi oluverdiler.” (el-Kamer, 54/31)

فَآخَذْتَهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٧٨﴾

“Bunun üzerine onları o dehşetli sarsıntı yakaladı da yurtlarında yere serildiler.” (A'râf, 7/78)

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَائِعِينَ ﴿٦٧﴾ كَانُوا لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا
إِنَّ تَمُودًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِتَمُودَ ﴿٦٨﴾

“Zulmedenleri o korkunç uğultulu ses yakaladı da yurtlarında diz üstü çöke kaldılar. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Biliniz ki Semûd kavmi Rablerini inkâr etti. (Yine) biliniz ki Semûd kavmi Allah'ın rahmetinden uzaklaştı.” (Hûd, 11/67-68)

فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

“Onca varlıkları ve evleri kendilerine bir fayda vermedi.” (Hicr, 15/84)

فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ
خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

“Her birini kendi günahıyla yakalayiverdik, kiminin başına taş yağdırdık. kimini o korkunç ses yakalayiverdi. Kimini yerin dibine geçirdik; kimini de suda boğduk. Allah onlara kesinlikle zulmetmedi; onlar kendi kendilerine zulmettiler.” (Ankebut, 29/40)

فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنبِهِمْ فَسَوَّيْهَا

“...Rableri de günahları yüzünden başlarına azap indirip onları yerle bir etti.” (Şems, 91/14)

Semûd kavminin yok edilişini anlatan ayetlerde "şiddetli bir sarsıntı" ve "korkunç bir sesten" söz edilmektedir. Bu da şiddetli bir deprem ya da yanardağ patlamasını akla getirmektedir. Depremle beraber bir sesin olması da bilinen bir hakikattir. Bütün bunlardan anlaşılan ansızın gelen azabın, bir patlama sesiyle korkunç bir sarsıntıyla devam etmesidir. Diz üstü çöken Semûdlular daha sonra yere yığılmışlardır. Ahırlarda bir tarafa atılmış çerçöp gibi üst üste saçılmış, bütün gururları ayaklar altında olacak şekilde helak olmuşlardır.

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

﴿159﴾

“...Şüphesiz bunda büyük bir ibret vardır. Ama onların birçoğu yine de iman etmez. Senin Rabbin, karşı konulmaz bir kuvvet ve son derece merhamet sahibidir.” (Şuara, 26/158-159)

Sâlih arkasını dönüp giderken onlara şöyle dedi:

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ

وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ

“Andolsun, ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size nasihatte bulundum. Fakat siz nasihat edenleri sevmiyorsunuz.” (A'râf, 7/79)

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ

“Siz hiç Allah'tan korkmuyor musunuz?” (Saffat, 37/124)

İman Sahipleri Kurtuldu

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾

“(Helâk) emrimiz geldiğinde Sâlih'i ve beraberindeki iman etmiş olanları tarafımızdan bir rahmetle helâkten ve o günün rezilliğinden kurtardık. Şüphesiz Rabbin mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Hûd, 11/66)

Kaynaklarda, Helâkin ertelenmesiyle ilgili üç günlük süre içinde birinci gün inkârcıların yüzlerinin sarardığı, ikinci gün kızardığı, üçüncü gün karardığı ve bu şekilde içeriden bir bozulmanın ortaya çıktığı, üç gün tamamlandığında âsi kavmin tamamen yok olduğu belirtilmiştir. Evet, Semûd milletini bir çılgılık alıp götürdü. Fakat Sâlih'e inananlar kurtulmuştu.

Sâlih (as) ve inanan müminlerin, bu bölgeden Allah'ın rahmetiyle kurtularak Sina Yarımadası'nda Musa Dağı diye bilinen bir bölgeye geldikleri ve burada yaşadıkları rivayet edilir. Kabrinin, Nebi Sâlih Tepesi'nde olduğu söylenmektedir. Ayrıca onun Mekke taraflarına geldiği ve bu bölgede yaşayıp Mekke'de vefat ettiği, kabrinin ise Kâbe'nin batısında Daru'n-Nedve ile Hicr arasında olduğu rivayet edilmiştir.

Semûd milletinden geriye kalan ise harabe bir şehir, çökmüş evler, alınacak ders ve ibretler...

Nitekim Peygamber Efendimiz, geçmiş ümmetlerin bu azgınlık ve inatçılıkları karşısında ümmetinin onların akıbetlerinden haberdar olmaları ve onların durumlarına düşmemeleri için bu kıssaları anlatıyordu. Hatta onların yaşadıkları bölgelerden geçerken bazı tedbirler almalarını istiyordu.

Semûd kavminin helak olduğu Hicr bölgesine Tebük seferindeyken gelen Allah'ın Rasûlü (s.a.s);

لَا تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ حَذَرًا
أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ

“Kendilerine zulmedenlerin meskenlerine, onların başına gelen felâketin sizin de başınıza gelmemesi için ağlayarak girin, aksi halde girmeyin” demiş ve devesini hızla sürerek oradan uzaklaşmıştır (Buhârî, “Tefsîrü'l-Kur'ân”, 15/2; Müslim, “Zühd”, 1).

Yine Tebük seferinde Ashab-ı Kiram Hicr mevkiinde konakladıklarında, bir zamanlar bu diyarın zalimlerinin kullandığı kuyulardan su çekmiş, onunla hamur yoğurmuşlardı. Rasûl-ü Ekrem (s.a.s) bunu öğrenince, arkadaşlarına çektikleri suyu dökmelerini, yoğurdukları hamurları da develere yedirmelerini emretti.

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا نَزَلَ الْحِجْرَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ أَمَرَهُمْ أَنْ لَا يَشْرَبُوا مِنْ
بُئْرِهَا ، وَلَا يَسْتَقُوا مِنْهَا فَقَالُوا قَدْ عَجْنَا مِنْهَا ، وَاسْتَقَيْنَا . فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَطْرَحُوا ذَلِكَ الْعَجِينَ
وَيُهْرِيقُوا ذَلِكَ الْمَاءَ .

“Hz. Peygamber; Tebük Seferi dönüşü Sâlih Peygamber'in kavminin yaşadığı bilinen Hicr vadisinde konakladıklarında; ashâbına Semûd kavminin kullandığı kuyulardan su içmemeleri ve onunla yemek pişirmemeleri konusunda tembihte bulundu. Sahâbîlerin ‘Biz bu kuyunun suyundan alıp hamur yoğurduk, kaplarımızı doldurduk’ demeleri üzerine, “Öyleyse hamuru atın, aldığınız suyu da dökün” buyurmuştur. (Buhârî, “Enbiyâ”, 17; Tecrid Tercemesi, IX, 135; Müslim, “Zühd”, 1)

Bir rivayete göre de hamuru deveye yedirmelerini, devenin içtiği kuyudan su almalarını istemiştir (Buhârî, “Enbiyâ”, 17).

Peygamber Efendimiz, böylece ashâbının önceki ümmetlerin düştükleri bu durumdan ibret almalarını istemişti.

Bu ikazın, tarih bilincini diri tutma konusunda Müslümanlara son derece önemli bir uyarı niteliği taşıdığı da bir gerçektir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de,

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ

“Sizden önceki nice (milletler hakkında) ilâhî kanunlar gelip geçmiştir. Onun için yeryüzünde gezin dolaşın da (Allah'ın âyetlerini) yalanlayanların akıbeti nasıl olmuş görün.”

(Âl-i İmrân, 3/137.) âyetindeki gibi pek çok âyette, yeryüzündeki geçmiş ümmet ve milletlerle ilgili mekânların ibret alınmak maksadıyla ziyareti konusunda yüce buyruklar vardır.

Selam Sâlih (a.s)'a ve ona tabi olanlara olsun...